

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten
Commissie Omgevingsvisie

DATUM	09/29/20	REFERENTIE	Erik van Hoogstraten
	82170485		06-25762279
ONS NUMMER	2020OGV33	DOORKIESNUMMER	erik.van.hoogstraten@provincie-utrecht.nl
NUMMER PS	Samenvatting definitieve NOVI; concept	E-MAILADRES	van Essen
BIJLAGE	Samenwerkingsafspraken NOVI	PORTEFEUILLEHOUDER	

Onderwerp Statensbrief:

Definitieve Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Op 11 september 2020 is de definitieve Nationale Omgevingsvisie (NOVI) door minister Ollongren van BZK naar de Tweede Kamer gestuurd. Met de NOVI geeft het Rijk een langetermijnvisie op de betekenis, toekomst en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in Nederland. Vier prioriteiten staan centraal: 1) ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie, 2) een duurzaam en (circulair) economisch groeipotentieel, 3) sterke en gezonde steden en regio's en 4) een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Het versterken van de omgevingskwaliteit is daarbij het uitgangspunt. De NOVI maakt hierbij gebruik van drie afwegingsprincipes: 1) combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies, 2) kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal, en 3) afwentelen (naar tijd en gebied) wordt voorkomen. Samen met de NOVI is door het Rijk een Uitvoeringsagenda NOVI gepresenteerd. Hierin staat een overzicht met welke bestaande en nieuwe instrumenten door het Rijk wordt gewerkt aan de vier prioriteiten. In september 2019 heeft de provincie Utrecht een zienswijze op de ontwerp-NOVI ingediend. Deze zienswijze heeft het Rijk beantwoord in de Nota van Antwoord ontwerp-NOVI. Hoewel de NOVI op basis van de Omgevingswet zelfbindend is voor het Rijk, vereisen de opgaven dat de gezamenlijke overheden als één overheid opereren. Er wordt door het Rijk toegewerkt naar het maken van samenwerkingsafspraken met IPO, VNG en UvW. In de in 2021 op te stellen NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest, voorlopig NOVI-gebied Groene Hart en de Rijk-regioprogramma's in Utrecht worden de nationale belangen uit de NOVI en de provinciale belangen uit de Omgevingsvisie provincie Utrecht op elkaar aangesloten. Overigens zijn de prioriteiten en afwegingsprincipes uit de NOVI goed herkenbaar en sluiten zij inhoudelijk

grotendeels aan bij de thema's en uitgangspunten van de Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht.

Voorgeschiedenis

In juli 2019 is de ontwerp-NOVI naar de Tweede Kamer gestuurd op basis waarvan de terinzagelegging begon. Vervolgens is in april 2020 de brief 'Regie en keuzes in het nationaal omgevingsbeleid (NOVI)' aan de Tweede Kamer verstuurd. Daarin staan belangrijke wijzigingen voor de definitieve NOVI ten opzichte van het ontwerp, met name op het terrein van stedelijke ontwikkeling, het landelijk gebied en waterbeheer.

De provincie Utrecht heeft steeds proactief input voor de NOVI geleverd, onder andere door te reageren op conceptversies, het indienen van position papers en het gezamenlijk organiseren van NOVI-gebiedsdialoog voor Utrecht en het Groene Hart. Ook heeft de provincie Utrecht in september 2019 op de ontwerp-NOVI gereageerd met een zienswijze. U bent per Statenbrief over deze zienswijze geïnformeerd.

Essentie / samenvatting:

Antwoord Rijk op zienswijze provincie Utrecht

In september 2019 heeft de provincie Utrecht een zienswijze op de ontwerp-NOVI ingediend. Deze zienswijze heeft het Rijk beantwoord in de Nota van Antwoord ontwerp-NOVI. De Nota van Antwoord betreft een weergave van alle 234 zienswijzen (en ruim 1800 deelvragen) op de ontwerp-NOVI en de beantwoording daarvan door het Rijk.

Hoofdpunt zienswijze provincie Utrecht	Antwoord Rijk
Gepleit is om in gebieden waar meerdere NOVI-prioriteiten samenkomen de Rijk-regiotrajecten optimaal op elkaar af te stemmen / te koppelen: stel niet de trajecten, maar de gebieden centraal.	De NOVI wordt in NOVI-Omgevingsagenda's en NOVI-gebieden gebiedsgericht uitgewerkt met provincies, gemeenten en waterschappen. Binnen deze instrumenten wordt samenhang aangebracht tussen de opgaven en de Rijk-regiotrajecten die daarvoor worden ingezet.
Verzocht is om de samenhang tussen Rijk-regiotrajecten in het Groene Hart te versterken.	Het Groene Hart is door het Rijk aangewezen als voorlopig NOVI-gebied. Essentieel is dat de NOVI-gebieden de bestuurlijke drukte niet vergroten, maar de samenwerking juist vormgeven, verbeteren, stroomlijnen en daarmee bijdragen aan betere resultaten. Dat betekent dat de relatie duidelijk moet worden met de lopende Rijk-regiotrajecten.
Voorgesteld is om de zone aan de zuidoostkant van de stad Utrecht als NOVI-gebied te benoemen.	Voor dit gebied loopt met het programma U Ned in feite al een dergelijke aanpak. Het is daarmee een NOVI-gebied "avant la lettre". Het Rijk heeft er daarom voor gekozen om dit gebied niet als voorlopig NOVI-gebied aan te wijzen. Dit wil niet zeggen dat de betrokkenheid vanuit het Rijk daar zou verslappen. Zij blijft zich hier met volle kracht inzetten (Kamerbrief terugkoppeling uitkomsten Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving juni 2020).
Verzocht is om de locaties Utrecht Stationsgebied; Langs Eem en Spoor & De Hoef-West Amersfoort aan het selecte lijstje grootschalige ontwikkellocaties in de NOVI toe te voegen.	Het Rijk heeft besloten om alleen locaties aan het lijstje toe te voegen voor regio's waar een Woondeal is gesloten. Voor de regio Utrecht is dat het geval; voor de regio Amersfoort niet. Dit betekent dat alleen Utrecht Stationsgebied aan het lijstje is toegevoegd.
Opgeroepen is om de Regionale Energiestrategieën de ruimte te geven bij het maken van voorstellen voor het zorgvuldig inpassen van duurzame energie op land.	De 30 energieregio's in Nederland onderzoeken zelf waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn. In een Regionale Energiestrategie krijgt elke energieregio de ruimte om eigen keuzes te maken.
Voorgesteld is om een aantal handreikingen te benutten bij de vanaf 2020 op te stellen NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest.	De gedane handreikingen zullen worden benut bij de opstelling van de NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest (2021).

Provincie Utrecht in de definitieve NOVI

De NOVI stuurt op de ontwikkeling van het Stedelijk Netwerk Nederland; een goed bereikbaar netwerk van steden en regio's met een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Het gaat om het gebied Randstad (Amsterdam,

Utrecht, Rotterdam, Den Haag), Amersfoort, Zwolle, Arnhem-Nijmegen, Brabantse Stedenrij. De groei van inwoners, bedrijven en arbeid is hier het meest manifest. Eveneens behoren Utrecht en Amersfoort tot het netwerk van de Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie (REOS). Het gaat in REOS onder meer om het versterken van de connectiviteit van toplocaties, het verbeteren van de digitale infrastructuur en de transformatie van (binnen)stedelijke gebieden in de Randstad en Brainport Eindhoven.

Het Rijk zet er in de Woondeal regio Utrecht op in om door structurele samenwerking de belemmeringen voor de realisatie van bouwlocaties weg te nemen, als ook meer algemene belemmeringen voor het goed functioneren van de regionale woningmarkt. Utrecht stationsgebied, Merwedekanaalzone, USP/Rijnsweerd en A12 Zone (breed) behoren tot de veertien gebieden in de NOVI waar het Rijk samen met de regionale overheden meer regie wil nemen op grootschalige woningbouw en bereikbaarheid. Het kabinet wil voor deze gebieden op korte termijn nog tot concrete (investerings)afspraken komen. Dit zijn overigens gebieden die ook een belangrijke plek in de Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht hebben. Binnen het programma U Ned maken Rijk, provincie Utrecht en gemeenten gebiedsgericht afwegingen om te komen tot afgestemde keuzes met betrekking tot de ontwikkeling van het mobiliteitssysteem.

Het Groene Hart en het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug zijn in de NOVI benoemd als waardevolle landschappen. Waardevolle landschappen betreffen een select aantal gebieden waar het Rijk zich aanvullend wil inzetten voor de bescherming van het landschap samen met de bewoners en andere betrokken partijen. Het Groene Hart is in de NOVI tevens aangewezen als voorlopig NOVI-gebied (zie gebiedsgerichte samenwerking aan de NOVI binnen Utrecht).

Gebiedsgerichte samenwerking aan de NOVI binnen Utrecht

Hoewel de Nationale Omgevingsvisie op basis van de Omgevingswet alleen bindend is voor het Rijk, vindt het kabinet het heel belangrijk dat de NOVI een nationale visie is en niet alleen een visie van de Rijksoverheid. Om de grote opgaven in Nederland aan te pakken is het noodzakelijk dat de gezamenlijke overheden als één overheid opereren. Er wordt door het Rijk toegewerkt naar het maken van Samenwerkingsafspraken NOVI met IPO, VNG en UvW, op basis van de definitieve NOVI. Het doel van deze samenwerkingsafspraken is tweeledig. Ten eerste onderschrijven de gezamenlijke overheden, met deze afspraken, de doelen, ambities, nationale belangen en opgaven uit de NOVI. Ten tweede worden afspraken gemaakt over hoe gezamenlijk vanuit richtinggevende kaders (gedachtegoed Omgevingswet, de afwegingsprincipes en voorkeursvolgordes uit de NOVI) gaat worden gewerkt aan de opgaven uit de NOVI. In de instrumenten Omgevingsagenda's (voor de vijf landsdelen), NOVI-gebieden (acht voor heel Nederland) en Rijk-regioprogramma's worden de nationale, provinciale en gemeentelijke opgaven en ambities inhoudelijk op elkaar aangesloten.

Rijk en partijen in landsdeel Noordwest hebben afgesproken om tot een gezamenlijke NOVI-Omgevingsagenda voor het grondgebied van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland te gaan komen. Deze NOVI-Omgevingsagenda brengt voor het landsdeel Noordwest in beeld wat de gedeelde opgaven van Rijk en regio zijn, wat voor deze opgaven al loopt aan Rijk-regiotrajecten en wat er aanvullend nodig is om de opgaven aan te pakken. De NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest zal in principe in het Bestuurlijk Overleg MIRT van najaar 2021 worden vastgesteld.

Het Rijk heeft gekozen voor het Groene Hart als één van de acht voorlopige NOVI-gebieden. NOVI-gebieden zijn gebieden waar grote en urgente ruimtelijk-fysieke opgaven uit de NOVI samenkomen en waarvoor een meerjarige en vernieuwende aanpak nodig is. Het Rijk zet voor deze gebieden extra capaciteit en middelen in om samen met andere overheden te komen tot een integrale aanpak. Hoe deze aanpak er precies uit komt te zien kan van NOVI-gebied tot NOVI-gebied verschillen. Het Rijk heeft hier nog geen vastomlijnd beeld bij, want ook voor haar is het NOVI-gebied een nieuw instrument.

(De zuidoostkant van de stad) Utrecht is door het Rijk niet aangewezen als voorlopig NOVI gebied, terwijl het wel aan alle voorwaarden voldoet (grote en complexe integrale opgaven en noodzaak meerjarige gezamenlijke aanpak Rijk-regio). Reden die wij terug horen van het Rijk is dat het niet nodig is om als NOVI-gebied aangemerkt te worden, omdat er al veel samenwerkingen in dat gebied zijn met het Rijk (programma U Ned, verstedelijkingsstrategie, Woondeal, Regio Deal etc). Ze ziet het als een "NOVI-gebied avant la lettre" waar zij zich met volle kracht voor wil blijven inzetten. Mooi natuurlijk dat dit gebied gezien wordt als goed voorbeeld van gezamenlijke integrale aanpak, maar dan ook graag met het labeltje er op. Aangezien de NOVI-gebiedstatus een soort label lijkt te worden om in de toekomst aan te kunnen haken op inzet/instrumenten van het Rijk. Het belang van blijvende Rijksinzet in dit gebied is groot met de grote en complexe opgaven op het gebied van

verstedelijking, bereikbaarheid en leefbaarheid. Richting regering en Tweede Kamer wordt ervoor gelobbyd om de benaming van “NOVI-gebied avant la lettre” dusdanig uit te kunnen leggen dat (de zuidoostkant van de stad) Utrecht in aanmerking komt voor dezelfde toekomstige inzet/instrumenten als in NOVI-gebieden.

Binnen de provincie Utrecht lopen reeds verschillende Rijk-regioprogramma's bijvoorbeeld het programma U Ned, de Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS), de Woondeal regio Utrecht, de Regio Deals bodemdaling Groene Hart en Foodvalley en de wijkaanpak voor Overvecht, Bateau en Vollenhove. En ook het Deltaprogramma, het Hoogwaterbeschermingsprogramma, de Erfgoed Deal Hoornwerk Grebbedijk, de nominatiedossiers UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies en Neder-Germaanse Limes en het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Hollands-Utrechts veenweidegebied.

Samenhang definitieve NOVI met Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht

De vier prioriteiten en de drie afwegingsprincipes uit de NOVI zijn voor ons goed herkenbaar en sluiten inhoudelijk grotendeels aan bij de uitgangspunten van de Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht.

	Nationale Omgevingsvisie	Omgevingsvisie provincie Utrecht
Prioriteiten / thema's	<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatadaptatie en energietransitie • Duurzaam economisch groeipotentieel • Sterke en gezonde steden en regio's • Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijke gebied 	<ul style="list-style-type: none"> • Stad en land gezond • Klimaatbestendig en waterrobuust • Duurzame energie • Vitale steden en dorpen • Duurzaam, gezond en veilig bereikbaar • Levend landschap erfgoed en cultuur • Toekomstbestendige natuur en landbouw
Afwegingsprincipes / uitgangspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies • Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal • Afwentelen wordt voorkomen 	<ul style="list-style-type: none"> • Concentreren en combineren • Lokaal maatwerk • Verzilveren Utrechtse kwaliteiten

Meetbaar / beoogd beleidseffect

Samenwerken als één overheid aan de gedeelde opgaven en ambities binnen de provincie Utrecht.

Financiële consequenties

Geen.

Vervolgprocedure / voortgang

Definitieve aanwijzing van het NOVI-gebied Groene Hart is voorzien in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving landsdeel Noordwest voorjaar 2021. Vaststelling van de NOVI-Omgevingsagenda landsdeel Noordwest is voorzien in het Bestuurlijk Overleg MIRT najaar 2021. U wordt hierover te zijner tijd betrokken en geïnformeerd.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Kennismemen van deze brief, de (samenvatting van de) definitieve NOVI en de concept Samenwerkingsafspraken NOVI.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,